

ad aliqualem confessionem inducantur, aut si de ipsorum sufficienti dispositione prudenter dubitetur. — *Ita communiter.*

2° Absolvendi sunt, saltem *conditionate*, omnes moribundi sensibus destituti, qui ante sensuum privationem expresse confessionis desiderium ostenderunt, v. gr. iubendo advocari Sacerdotem, etc. Ratio est, quia censetur vere confiteri per testimonium adstantium; videtur enim tunc fieri veluti confessio per interpretem. Constat ex Conciliis et ex *Rituale Rom.* (*). — S. Lig. n. 481.

3° Absolvendi sunt *sub conditione* moribundi omnes sensibus omnino destituti, qui christiane vixerunt, etsi tunc nec doloris, nec desiderii confessionis signum ullum dederint. Ratio est, quia in istis praesumi potest dolor et desiderium absolutionis. — S. Lig. n. 482. — Lacroix, n. 1162. Elbel, n. 208. — Collet, c. 6., etc.

4° Absolvendi sunt *conditionate* etiam alii moribundi sensibus destituti, qui parum christiane vixerunt: quia adhuc in ipsis praesumi aliquo modo potest poenitentia et confessionis desiderium (52). — Collet, *ibid.* — Lacroix, *ibid.*

(*) *Rituale Romanum de Sacr. Poenit.* n. 24. mentionem non facit apponendae in hoc casu conditionis: sed simpliciter dicit: *si confitendi desiderium sive per se sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Cf. *Op. Th. Mor.* V. 5. tr. de *Poenit.* n. 397. deinceps.

(52) Consona haec sunt doctrinae, quam apud S. Augustinum (*De Adult. Coniug.* lib. 1. cap. 26. n. 33.) legimus. *Catechumenis* (inquit) *in huius vitae ultimo constitutis, si morbo aut casu aliquo sic oppressi sint, ut quamvis adhuc vivant, petere sibi tamen baptismum... non possint, prosit eis, quod eorum in fide christiana iam nota voluntas est, ut eo modo baptizentur, quo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla adhuc patuit... Etiam si voluntas eius incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit, an nolit, sic non apparet.* Quae postrema satis indicant de iis quoque rem esse, qui dispositi sint, nec ne, minime liquet, propterea quod nullum signum voluntatis suae praebere possunt. Et haec

quidem valere etiam de Sacramento Poenitentiae, idem S. Doctor (*ibid.* cap. 28. n. 35.) his verbis tradit: *Ego non solum alios catechumenos, verum etiam ipsos, qui viventium coniugiis copulati retinent adulterina consortia, cum salvo corpore non admittamus ad baptismum, tamen si desperati (et intra es poenitentes) iacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum caeteris lavacro regenerationis abluatur. Quis enim novit, utrum fortassis adulterinae carnis illecebra usque ad baptismum statuerant detineri?... Quae autem baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte poenitentem finiendae vitae periculum praeoccupaverit. Nec ipsos enim ex hac vita sine arrha pacis exire velle debet mater Ecclesia.* In quo textu verba illa, *intra se poenitentes*, quae in quibusdam codicibus et editionibus leguntur, ad poenitentiam referuntur, quae coniicitur, non ad eam quae se aliquo signo prodat, ut contextus per se clamat.

5° Potest *probabiliter sub conditione* absolvi moribundus destitutus sensibus in actu ipso peccati, v. gr. in duello, adulterio, furto, etc. quia etiam ille sufficienter dispositus esse potest. Id praesertim locum habet pro illo, qui ad peccatum fortasse fuit adductus timore, respectu humano, etc... — S. Lig. n. 483. — Elbel, n. 211., *et alii probabiliter.*

APPENDIX I.

DE EXAMINE CONSCIENTIAE.

319. **Principia.** — I. Poenitens sub gravi tenetur *per se* loquendo, diligens examen peccatorum mortalium ante confessionem instituere. Id sequitur ex praecepto integritatis etiam materialis, quantum fieri potest, procurandae. Cum enim teneatur numerum et speciem peccatorum con-

Duplex porro adest ratio, qua praemissa S. Doctoris, sententia, quatenus vel baptismum vel reconciliationem tribuendam docet homini, qui nullo indicio praesentem voluntatem manifestat, componi potest et solet cum communi doctrina de sacramento Poenitentiae. Nam cum communiter consentiant DD., absolutionem, saltem sub conditione, eiusmodi moribundis denegandam non esse; Viva tamen cum quibusdam aliis (apud S. Alphons. lib. 6. n. 482.) iuxta opinionem, quae actus poenitentis vult esse sacramenti *materiam ex qua*, atque adeo aliquo modo sensibiles esse debere, eatenus contendit moribundum posse absolvi, quatenus quoslibet eius motus, suspiria, anxiam respirationem, oculorum contorsionem, etc., dicit accipienda esse tanquam signa, quibus ipse absolutionem petat, et quae in tanta necessitate ad dandam absolutionem sub conditione sufficient. Alii vero iuxta diversam, quae scholae Scotisticae tribuitur, opinionem, reponunt (apud eundem S. Alph. l. c.) non ob stare, quod infirmus voluntatis sua signum praebere non possit; actus enim poenitentis esse tantum *materiam circa quam*, id est dispositionem ad sacramentum, quae non necessario debet esse sensibilis: de qua utraque opinione iam nonnulla superius (in not. ad n. 229.) diximus.

Haec, uti patet, ad praxim nihil conferunt, quia in praxi dandam absolutionem utriusque opinionis patroni contendunt. Veruntamen si quaeratur, utra pars solidiori ratione moveatur ad definiendum, in iis adiunctis posse ac debere moribundum absolvi, aegre forte quis palmam primae sententiae tribuet. Ac primo quidem in priori opinione illud merito durum videbitur, quod si moribundus nullum prorsus externum motum (ut subinde fit) praefert, absolutio nullo pacto ex eiusdem principis, deficiente scilicet materia sensibili, poterit impertiri. Deinde vero cum in eo par sit utraque opinio, quod in praesumenda infirmi dispositione aequae coniecturis uti debeat; probabilitas tamen, quae requiritur de sacramenti validitate, longe maior in posteriori, quam in priori opinione elucet. Probabilitas enim sententiae, quae poenitentis actus habet uti *materiam circa quam*, adeoque ad sacramenti essentiam externum dispositionis signum a poenitente non requirit, longe excedit probabilitatem, qua motus digiti, aut oculorum contorsio, aut anxiosa respiratio infirmi ceu signa petentis absolutionem iuxta priorem sententiam accipi debent, quaeque ab ipsis hisce AA. *tenuis* appellatur (apud S. Alph. l. c.), et reipsa ita tenuis esse potest, ut facile e manibus imo et oculis elabatur.

fiteri, eo ipso tenetur ea in memoriam revocare, quantum morali diligentia potest, ideoque diligens examen instituere; quia qui obligatur ad finem, ad media quoque ad illum necessaria obligatur. Constat etiam ex *Conc. Trid.* sess. 14. cap. 5., ubi dicitur: *Oportere a poenitentibus omnia peccata mortalia quorum, post diligentem sui discussionem, conscientiam habent, in confessione recenseri...*

II. Diligentia in examine debet esse *seria*, seu tanta, quanta adhiberi solet in rebus seriis et magni momenti (1). Ratio patet; agitur enim de gravi confessionis praecepto. Constat etiam ex *Conc. Trid.* modo citatis verbis: *post diligentem sui discussionem.*

III. Attamen non est aequalis diligentia ab omnibus requirenda. Minori enim examine indigent, qui frequenter, quam qui raro confitentur (2); maiori vero indigent, qui negotiis mundanis implicantur, quam qui pri-

(1) Quoad eos, qui plus aequo anxii esse solent de sufficientia examinis, faciant quae ex communi doctrina habet Lugo (*De Poenit.* disp. 16. n. 590.). *Certum est* (inquit, poenitentem ipsum non obligari ad exactissimum examen suorum peccatorum; sed ad humanum, hoc est tale, quo sacramentum istud non reddatur nimis grave et onerosum... Unde non est bona regula, si dicas...: si hic homo cogitaret adhuc alia hora de suis peccatis, recordaretur alicuius peccati, cuius non recordatur, vel posset computare melius numerum peccatorum: ergo tenetur cogitare alia adhuc hora. Ratio autem est eadem, quia scilicet non est attendendum solum ad exactam et integram confessionem peccatorum, sed etiam maxime attendendum ad conditionem humanam, et ne ex eo capite Sacramentum reddatur grave et odiosum, nec detur causa impudentibus et ignaris haereticis vocandi illud conscientiae carnificinam.

(2) De his tamen advertit sapiens monitum Cardinalis De Lugo (*De Poenit.* disp. 16. n. 594.): *Notandum denique etiam est, quod levius et minus exacte interrogandus est circa singula, qui plura habet peccata, quam qui pau-*

ciora. Ratio colligitur ex dictis; quia cum solum requiratur diligentia et examen humanum; hoc autem sit illud, quod non generat ex se fastidium et taedium huius Sacramenti; consequens est, ut minus distincta notitia requiratur ab eo, qui propter... peccatorum multitudinem... difficilius posset exactam notitiam reddere. Nam illi, qui confiteri debet peccata totius vitae, quam in omni peccatorum genere expendit, difficillimum esset et aptum ex se ad reddendam illi confessionem odiosam et gravem nimis illud examen, quod alteri facienti confessionem menstruam non esset difficile, sed facile! Et haec est ratio, cur a meretrice et concubinario et similibus minus exacte et distincte petamus numerum peccatorum, quam si per mensem vel hebdomadam solum, v. gr. in eo peccato fuissent: quia nimirum diligentia, quae pro peccatis unius hebdomadae distincte confitendis sufficeret, eadem si pro longo tempore examinando adhiberetur, difficultatem et molestiam ingereret talem, ad quam praeceptum confessionis integrae non obligat, quia redderet praeceptum ipsum et confessionem nimis molestam et gravem.

vatam vitam ducunt. Item rustici et rudes non possunt accuratam illam diligentiam adhibere, quam solertes et docti. — Billuart, *ibid.*, et alii *communiter.*

320. **Resolves.** — 1° Peccat *per se* (3) mortaliter, qui ex gravi negligentia in examine conscientiae, omittit peccatum aliquod mortale, et tenetur iterare confessionem, utpote invalidam. In defectu tamen examinis dari potest parvitas materiae, etiamsi exinde grave peccatum omittatur, v. gr. ob aliquam inadvertentiam; et tunc confessio certe valida est.

2° Qui certus est *moraliter*, se peccata mortalia non commisisse ab ultima confessione, non tenetur ad rigorosum examen ante confessionem, nisi in quantum requiritur ad materiam sufficientem Sacramento subministrandam. In praxi tamen suadendum est poenitentibus piis, ut examini conscientiae dent operam saltem per quinque minuta, aut per medium quadrantem *circiter*, ad defectus scilicet veniales cognoscendos et extirpandos.

3° Mediocris omnino examinis diligentia requiritur in timoratis, quia conscientia non sileret, si quid graviter culpabile intus lateret; imo scrupulosis inquisitio est omittenda, et aliquando omnino interdicenda, utpote inutilis et saepe nociva: si enim graviter peccassent, semper prae oculis peccatum haberent. — *Ita communiter.*

4° Generatim satisfacit, qui recogitat ubi quovis die fuerit, quae negotia gesserit, quid in iis circumstantiis, cogitatione, affectu, verbo et opere vel omissione deliquerit; quomodo domi, in templo, in conversatione cum proximo se habuerit (4). Nec necesse est, ut eadem vestigia relegendo, iterum iterumque rimetur. — *Reuter.*

5° Pro aegrotantibus non requiritur examen tam accuratum, sicut pro sanis; imo quandoque nullum ab eis exigendum est ob capitis debilitatem; nec facile iis mos gerendus, dum confessionem de die in diem differre se dicunt, quasi nondum satis conscientiam discussissent; sed quantum eorum status patitur, sunt a Confessario ipso breviter examinandi per Decalogi et Ecclesiae praecepta; praestat enim eos etiam imperfecte confessos in statum gratiae restituere per absolutionem, quam dilatis Ecclesiae Sacramentis damnationis periculo exponere. — Elbel, n. 153.

(3) Adverte illud, *per se*; quia gravis haec in re negligentia, si in se spectetur, revera a gravi reatu nequit excusari. Sed revocandum haec etiam est, quod omnes docent, ad grave peccatum advertentiam ad culpae gravitatem requiri. Oportet igitur, ut quis cognoverit, graviter se per negligentiam tunc delinquere. Quod qui-

dem cum admodum frequens non sit, si quidem perinde id foret, ac sacrilegae confessioni advertenter consentire; exinde colligi potest, necessitatem iterandi haec de causa confessiones raro contingere.

(4) Haec conscientiae examinandae ratio non modo sufficiens, sed exquisita potius ac diligentissima videri merito poterit.

321. **Quaesita.** — **QUAER.** 1° *An poenitens, qui timet ne peccata e memoria excidant, teneatur ea scribere, et scripta legere?*

Resp. Neg. Ratio est, quia nemo confessionis integritatem procurare tenetur per media extraordinaria, et per diligentiam adeo exquisitam. Insuper hoc alienum a communi praxi timoratorum est. — S. Lig. n. 471., etc. (5).

QUAER. 2° *Qualis ordo sit sequendus in examine conscientiae?*

Resp. 1° Ratione materiae; si quis a multo tempore non est confessus, expedit ut ordinem praeceptorum Dei et Ecclesiae, peccatorum capitalium (6) et obligationum specialium sui status percurrat; alias sufficit attendere ad pravos habitus, ad peccata magis consueta, vel summatim ad peccata contra Deum, proximum, et seipsum.

Resp. 2° Ratione modi 1° lumen divinum humiliter petendum; 2° discussio conscientiae facienda; 3° specialiter deinde consideranda peccatorum turpitudine, et gravitas divinae offensae, et sic eliciendo dolori et proposito insistendum.

322. — **QUAER.** 3° *Quid agendum Confessario, si poenitentes non satis discussa conscientia accedant?*

Resp. 1° Si sint instructi, benigne dimitti possunt, ut accuratius conscientiam discutiant et revertantur, saltem si de prolixis et implicatis confessionibus agatur. Ratio est, quia fere est impossibile, ut quis repente rogatus de omnibus recordetur. — S. Lig. n. 471., et alii communiter. Excipe tamen, nisi circumstantiae aliud suadeant.

Resp. 2° Si sint rudes aut parum instructi in rebus spiritualibus, non facile dimittendi sunt, ut conscientiam suam examinent, saltem si aliquam diligentiam adhibuerint. Ratio est, quia pro istis facile Confessarius supplebit. Nonnullis enim interrogationibus plus ipse obtinebit, quam illi sibi relictis longo examine praestarent, quamvis omnia peccata in memoriam revocare conarentur. Praeterea timendum est, ne forte difficultate territi amplius ad confitendum non redeant (7).

(5) Adde periculum (quod experientia teste haud infrequens est) eiusmodi chartulas amittendi, et exinde etiam haud levia scandala, ac Sacramenti contemptum.

(6) Quoties servetur ordo praeceptorum Dei, et Ecclesiae, examen iuxta ordinem peccatorum, seu melius *viti*orum capitalium, vix ullam confessionis materiam necessariam ulterius suppeditabit; et nisi sermo sit de poenitentibus diligenter instructis, eiusmodi examen potius quam utilitatem, non mediocrem confusionem

parere solet, et ad inutiles repetitiones inducere; quippe capitalia vitia vix unquam peccata inferunt, quae legis divinae aut humanae transgressionem non praefereant.

(7) Ita Catechismus romanus (*De Poenit.* n. 60.): *Alii sunt, qui vel quod raro peccata sua confiteri solent, vel quod nullam curam et cogitationem in pervestigandis suis sceleribus posuerunt, nec commissa confessione expeditare, nec unde eius officii initium*

ARTICULUS III. — DE ITERATIONE CONFESIONIS.

323. **Principia.** — I. Omnis letalium peccatorum confessio certo invalida, necessario repetenda est. Omnia enim peccata mortalia clavibus *per se* subiicienda sunt.

II. Confessio autem valida, etsi integritate careat, non est necessario repetenda, sed defectus tantum est supplendus; ratio, quia peccata iam declarata, directe fuerunt remissa vi absolutionis. Remanet igitur sola obligatio subiiciendi absolutioni peccata omissa, quae indirecte tantum et concomitanter remissa fuerant. — *Ita omnes.* — S. Lig. n. 502. 504.

III. Repetitio confessionis invalidae *ex integro* facienda est, si poenitens novum adeat Confessarium; quia secus nec iudicis nec medici partes hic agere potest; secus autem, si confiteatur apud eundem confessarium praecedentis confessionis adhuc aliqua ratione memorem; tunc enim sufficit, si summatim se accuset de peccatis iam accusatis, v. gr. *Accuso me de peccatis iam declaratis in tali confessione*: hoc enim satis est, ut peccata invalide declarata sacramentaliter accusentur, nec Confessario ad munus suum implendum opus est, ut iterum confessionem audiat. — *Ita communiter.* — S. Ligor. n. 502. — Elbel, n. 253. — Lacroix, n. 1216. — Lugo, disp. 16. n. 638. — Billuart, diss. 7. art. 2. et alii contra quosdam, qui integram confessionis repetitionem exigunt.

IV. Confessio non est necessario repetenda, nisi de eius invaliditate moraliter certo constet. Ratio est, 1° quia cum actus est certo positus, si suboritur dubitatio, an fuerit recte positus, obtinet illa regula iuris: *Stan-*

ducendum sit, satis sciunt. Quos certe acrius obiurgare (ubi adiuncta ferunt) opus est, atque in primis docere, priusquam ad sacerdotem aliquis adeat, omni studio curandum esse, ut peccatorum suorum contritione commoveatur; id vero praestari nullo modo posse, nisi ea reminiscendo singillatim recognoscere studeat. Quare si sacerdos huiusmodi homines prorsus imparatos cognoverit, humanissimis verbis a se dimittat, hortabiturque, ut ad cogitanda peccata aliquod spatium sumant, ac deinde revertantur. Quod si forte affirmaverint, se in eam rem omne studium contulisse, quoniam sacerdoti maxime verendum est, ne semel dimissi amplius non redeant, au-

diendi erunt, praesertim si emendandae vitae studium aliquod praeserant, adducique possint, ut negligentiam suam accusent, quam se alio tempore accurata meditatione compensaturos promittant. Et dignissima, quae advertantur, ea sunt, quae immediate sequuntur: In quo tamen magna cautio adhibenda est. Si enim audita confessione iudicaverit, neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem poenitenti omnino defuisse, absolvi poterit; sin autem utrumque in eo desiderari animadverterit, auctor illi et suasor erit ut maiorem curam, quod antea dictum est, in excutienda conscientia adhibeat; hominemque, ut blandissime poterit tractatum dimittet.

dum est pro valore actus; 2° quia obligationi legis divinae de facienda confessione iam probabiliter factum est satis. — S. Lig. n. 505. — La-croix, n. 1221. — Elbel, n. 263. — Mazzotta, etc.

324. **Quaesita.** — QUAER. 1° *An confessio invalida apud eundem Confessarium ex integro sit repetenda, si in confuso tantum hic de peccatis accusatis recordetur, aut etiam eorum omnino oblitus fuerit?*

Resp. ad 1um Neg. probabilius, etiamsi confessio invalida fuerit ex parte poenitentis; sed sufficiet repetitio generalis. Ratio est, quia pro culpulis iam accusatis repetitio generalis coniuncta cum notitia antecedenter habita a Confessario, sufficit ad sacramentale iudicium, cum de singulis peccatis Confessarius iam iudicaverit. — *Ita communiter* cum S. Lig. n. 502.

Resp. ad 2um Neg. etiam probabilius, etsi Confessarius nullatenus recordetur de confessione illa invalida; proinde sufficiet, ut poenitens suum manifestet statum, ita ut Confessarius confusam saltem notitiam de illo habeat. Ratio ex modo dictis sequitur. Etenim si in praecedenti casu sufficit Confessario confusa aliqua memoria status poenitentis, etiam in praesenti casu sufficere debet; siquidem utrobique eadem ratio facit. — S. Lig. *ibid.*, et alii supra citati contra alios. Imo iuxta Suarez sufficit, ut Confessarius recordetur, poenitentem fuisse dispositum et poenitentiam acceptasse (1). — Suarez, disp. 22. sect. 6. — *Sic etiam* Lugo, de Poenit. disp. 16. sect. 13. n. 636. — V. Casus, n. 679.

325. — QUAER. 2° *An repetenda sit confessio cum dubia contritione facta?*

Resp. Neg. per se; ratio patet ex dictis. Attamen in praxi sedulo attendendum est ad poenitentis conditionem. Si enim poenitens sit homo sat prudens et gravis in suis actionibus ordinariis, vel in suis confessionibus, adest saltem probabilitas, imo et legitima praesumptio de valore confessionis; nec proinde urgendus est ad eam repetendam. Si vero supponatur homo levis et in plerisque suis actionibus inconsideratus, de iteranda confessione consilium ei dandum est (2). — *Ita communiter.* — Elbel, de Contritione, n. 74.

(1) Postrema haec particula potius quam ad poenitentem invalide confessum, spectare ad illum videtur, cui dilata absolutio fuerit.

(2) Scite consilium dicit A. ex praemissa generali regula, certam nempe iterandae confessionis obligationem non adesse, nisi moraliter certa sit invaliditas praecedentis. Ad rem illa faciunt, quae

S. Doctor (lib. 6. n. 505.) ceu generale principium sic statuit: *Ceterum hic sedulo advertendum, non esse cogendos poenitentes ad repetendas confessiones, nisi moraliter certo constet, eas fuisse invalidas, ut recte dicunt Croix, Gobat, Holzmann, Mazzotta, et Elbel cum Filliucc. et communi contra Antoine.*

QUAER. 3° *An sint cogendi recidivi ad confessiones praecedentes repetendas?*

Resp. Neg. per se. Ratio est, quia novus lapsus *per se* non est argumentum certum, quod recidivus prius dispositione caruerit. Aliquando tamen ex circumstantiis iudicari prudenter poterit, recidivum quempiam invalide confessum fuisse (3). — S. Lig. n. 505.

326. — QUAER. 4° *An repetenda sint explicite omnia peccata, quae antea Confessario mere historice extra confessionem enarrata fuerint?*

Resp. 1° Neg., si Confessarius eorum adhuc recordetur; tunc enim sufficit, si poenitens generaliter ea confiteatur dicendo: *Accuso me de iis omnibus, quae tibi iam enarravi.* Ratio est, quia peccata illa per confessionem summariam sacramentaliter subiiciuntur Confessario ut iudici in ordine ad absolutionem; et Confessarius de omnibus hic et nunc sacramentaliter iudicat, cum de iisdem recordetur.

Resp. 2° Affirm., si Confessarius non clare et distincte omnium meminerit, etiamsi illorum in confuso vel ex parte recordetur. Ratio patet ex dictis (4). — Ita S. Lig. n. 502., et alii communiter (5).

(3) Viden apertam viam ad exigendas confessionum iterationes contra certam doctrinam, quae superius in IV. principio statuta fuerat? E contextu siquidem clare inferitur, iterandam esse confessionem, si prudenter iudicetur, recidivum invalide confessum fuisse. At enim prudens eiusmodi iudicium praebetne moralem illam certitudinem, quae prius in IV. principio ad hoc exigebatur? Auctor nimirum in prima responsionis parte recedere voluit a doctrina, quam pertinax iansenianae factionis primipilus (Vid. inf. notam ad n. 445.) Ludovicus Habert cum nonnullis aliis inculcabat, invalidam censendam confessionem, quando poenitens dignos deinde poenitentiae fructus non fecerit; quocirca exigebat, ut hi fructus absolutioni praemitterentur; in postrema vero se obsequium deferre putavit S. Alphonso, apud quem (l. c.) ille Habertii locus legitur. At vero haec temperandae istius sententiae ratio dum non vitat ianseniani principii incommoda, insuper principium quarto loco positum subruit. Ut omnia itaque sibi cohaereant, praetermissa illa prudentis iu-

dicii mentione, dicatur, aliquando satis constare posse, quempiam invalide confessum fuisse; quod quidem et cum recidivo, et cum non recidivo contingere posse, manifestum est.

(4) Imo ex dictis sup. 323. *Princ. III.* contrarium evinci videtur. Ibi enim statuitur, peccata prius non sacramentaliter declarata, satis declarari sacramentaliter per summariam confessionem, etiamsi confessarius distinctam eorum peccatorum memoriam non retineat.

(5) Ex adverso Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 16. n. 637-638.) ceu communem exhibet oppositam sententiam. Et ad rationem, qua permoveri se S. Alphonso (lib. 6. n. 502. dub. 1. in fin.) indicat, nempe quod *cum confessio praecedens non fuerit facta iudici, non videatur habenda esse eius ratio, sed denuo facienda sit confessio sacramentalis distincta, cum prior illa non fuerit sacramentalis*, respondet: *In contrarium tamen est auctoritas et praxis communis. Nam Doctores fere omnes universaliter dicunt, sufficere postea eam*

QUAER. 5° *An repetenda sit confessio, si Confessarius ante absolutionem oblitus fuerit peccatorum accusatorum?*

Resp. Neg., si Confessarius recordetur, saltem *in confuso*, status poenitentis; super certam enim et sufficienter perceptam materiam absoluit; et aliunde iudicavit sacramentaliter de singulis peccatis, dum ipsi exponebantur. Praeterea et Confessario et poenitenti onus intolerabile secus imponeretur. — S. Lig. n. 502.

327. — *QUAER. 6° An teneatur poenitens totam relevere confessionem, si animadvertat, Confessarium ob somnum peccata aliqua non percepisse, et nesciat qualia?*

Resp. Affirm., si confessio fuerit brevis, quia prudenter dubitare potest de singulis, an a Confessario intellecta fuerint, neene: secus autem si proluxa fuerit confessio, et pauca tantum non percepta videantur: quia tunc prudenter praesumere potest, quod unumquodque fuerit intellectum; nec verisimile apparet, Christum integritatis praeceptum cum tanto onere imposuisse: si tamen dubium circa unum vel alterum peccatum solummodo versaretur, repetendum illud foret. — S. Lig. n. 499.

328. **Resolves.** — 1° Confessarius excipiens confessionem rustici, qui praeteritis annis male confessus est, suo muneri satisfaciet interrogando de ultimo tantum anno, si ob uniformem rationem vitae possit simul de praecedentibus annis iudicium efformare. Idem dicendum, si audita unius anni confessione detegat Confessarius praeteritarum confessionum defectum, et ex hac ultima confessione sufficientem praeteritorum peccatorum notitiam habeat; attamen requiritur, ut poenitens generali modo de aliis annis se accuset. — S. Lig. n. 504.

memoriam confusam, undecumque processerit defectus confessionis prioris... Idem usus apparet, quando aliquis extra confessionem narravit sacerdoti amico consilii petendi gratia aliqua peccata, et postea confitetur eidem accusans se breviter de iis omnibus, quae extra confessionem dixerat: quo etiam casu non adest nunc in sacerdote tam exacta et distincta notitia, qualis esset, si nunc se distincte poenitens accusaret: et quidem prior illa narratio non fuerat ullo modo sacramentalis, nec accusatio facta iudici, sed narratio facta amico. Fatendum est ergo, confessionem etiam non

sacramentalem priorem perseverantem in memoria non omnino distincta posse aliquo modo fieri sacramentalem per accusationem subsequentem taliter ut possit ad sacramentum deservire. Non quod illa prior narratio vere fiat accusatio sacramentalis, sed quatenus posterior accusatio relata ad memoriam, quam habet Confessarius de illis peccatis prius distincte auditis, sit sufficiens notitia, qualis in Confessario desideratur. Ita ex communi sententia Lugo, qui deinde aliter opinantium dubia apte dissolvit. Cf. in Op. Mor. Th. V. 5. tr. de Poenit. nn. 469. seq.

2° Si quis confessus fuerit Sacerdoti iurisdictione carenti, tenebitur confessionem iterare, si postea defectum detegat (6).

3° Si Confessarius peccatum grave tanquam grave non agnoverit, vel mortale iudicaverit esse veniale, non ideo est obligatio illud repetendi, modo poenitens factum recte et fideliter exposuerit; quia ad valorem Sacramenti, et ad directam peccati remissionem non est necessarium, ut Confessarius iudicet hoc esse mortale; imo id saepe discernere non potest. S. Lig. n. 500., *et alii communiter.*

4° Poenitens qui timet, ne diu invalide confessus sit, nihil repetere tenetur, praesertim si timoratae sit conscientiae (7) solitusque fuerit diligentiam sufficientem (8) in confessionibus adhibere. Ratio, quia praesumptio stat pro confessionum valore: secus, si stet contra poenitentem praesumptio tam gravis, ut morali certitudini aequipolleat.

APPENDIX II.

DE CONFESIONE GENERALI

Confessio generalis est repetitio plurium confessionum. Potest esse repetitio confessionum totius vitae, vel alicuius temporis, v. gr. unius anni, a ut plurium annorum. Breviter dicendum 1° de necessitate vel opportunitate confessionis generalis; 2° de methodo eam peragendi.

I. *De necessitate vel opportunitate confessionis generalis.*

Confessio generalis potest esse vel necessaria, vel utilis tantum, vel inutilis, aut etiam nociva. Hinc statuendae sunt sequentes regulae.

329. — 1^a *Regula.* Censenda est *necessaria* confessio generalis, quoties praecedentes confessiones moraliter certo invalidae aut sacrilegae fuerunt vel ex parte poenitentis ob defectum contritionis aut integritatis, vel ex parte Confessarii iurisdictione carentis; in caeteris autem casibus nunquam praecipitur. Ratio utriusque patet ex dictis supra de confessionis iteratione.

(6) Intellige, si alteri sacerdoti confiteatur; nam si cum eodem sacerdote, qui v. gr. a confessionibus audiendis suspensus prius fuerit, confessio peragenda sit, valent principia superius statuta.

(7) Sive timoratae, sive minus timoratae conscientiae sit poenitens, rata manere debet regula *principii IV*, neminem obligandum ad repetendas confessiones, nisi

de harum invaliditate certitudo moralis suppetat. Praemissa distinctio confert aliquo modo ad iudicium quodpiam, seu ad coniecturas; sed coniecturae non pariunt certitudinem.

(8) Sufficienciam hanc non excludit levis negligentia, quae venialem culpam non excedat, ut sup. (n. 320. res. I.) dictum est.